UNELE PRECIZĂRI PRIVIND NOȚIUNEA „ACTUL JURIDIC DE PROPORȚII" AL LICHIDATORULUI PERSOANEI JURIDICE INSOLVABILE ÎN LUMINA LEGII INSOLVABILITĂȚII nr.149/2012

Nicolae ROŞCA

Unul dintre principalele efecte ale intentării procesului de insolvabilitate este, potrivit art. 74 din Legea insolvabilității nr.149/2012 [1], desesizarea debitorului de la gestiunea propriei afaceri şi trecerea dreptului de administrare şi dispoziție asupra patrimoniului debitorului de la organul executiv al debitorului insolvabil la lichidatorul/administratorul desemnat de instanța de judecată. Altfel spus, prin dispozițiile legale, se stabileşte că instanța de insolvabilitate împuterniceşte administratorul/lichidatorul cu dreptul de a prelua în posesie şi administrare bunurile debitorului ce compun masa debitoare. În consecință, persoana juridică insolvabilă, în perioada dintre data intentării procedurii de insolvabilitate şi data încetării procedurii de insolvabilitate în legătură cu restabilirea solvabilității, sau data radierii acesteia din Registrul de Stat al persoanelor juridice, este gestionată, după caz de administratorul insolvabilității sau de către lichidator. Deoarece obiectul de analiză este procedura falimentului, în lucrare vom opera doar cu termenul „lichidator".

Acționând în numele şi pe seama persoanei juridice fără procură, lichidatorul este organul care angajează persoana juridică insolvabilă în raporturile juridice. Din acest motiv numele lichidatorului, în baza actului judecătoresc prin care a fost desemnat (hotărâre, încheiere) se înscrie în Registrul de Stat al persoanelor juridice. După aceasta, el ca şi un veritabil organ executiv al persoanei juridice realizează atribuțiile de gestiune a patrimoniului persoanei juridice insolvabile şi o reprezintă pe aceasta în raport cu participanții la procedura de insolvabilitate precum şi în raport cu terții. Aceasta rezultă din dispozițiile exprese ale art.66 alin.(1) din Legea nr.149/2012 prin care se stabileşte că lichidatorul/administratorul conduce debitorul, încheie tranzacții, stinge datorii, organizează vânzarea bunurilor la licitații ale debitorului insolvabil, colectează datoriile de la debitorii debitorului insolvabil, administrează conturile bancare, exercită alte atribuții stabilite prin lege.

Drepturile şi obligațiile lichidatorului sunt stabilite la art.66-69 din Legea nr.149/2012, însă în prezentul studiu ne interesează drepturile şi obligațiile acestuia în legătură cu încheierea actelor juridice de proporții. În acest sens, art.69 (1) prevede că, „actul de proporții […] reprezintă un act juridic sau câteva acte juridice legate reciproc, încheiate direct sau indirect, asupra bunurilor a căror valoare reprezintă peste 10% din valoarea totală a masei debitoare conform ultimului raport de evaluare, iar în lipsa acestuia, conform ultimului raport financiar". Analizele făcute în continuare au ca scop să

definească fenomenul de „act juridic de proporţii”, de a explica expresiile „acte juridice legate reciproc” şi „acte juridice încheiate direct sau indirect” şi desigur de a supune analizei mecanismul de încheiere a unor astfel de acte juridice pentru a da soluţii unor situaţii juridice practice.

Dispoziţiile legale permit a concluziona că lichidatorul este în drept, de sinestătător, să încheie acte juridice cu caracter patrimonial (prin care persoana insolvabilă dobândeşte sau înstrăinează bunuri, garantează obligaţii sau grevează bunuri) a căror valoare constituie nu mai mult de 10% din valoarea totală a masei debitoare calculată conform ultimului raport de evaluare sau ultimului raport financiar.

În cazul în care valoarea bunurilor care sunt obiect al actului juridic depăşeşte 10% din valoarea totală a masei debitoare, actul juridic este calificat ca fiind „act de proporţii”, iar pentru încheierea legală a acestuia este necesar acordul creditorilor. Actul juridic se consideră a fi de proporţii datorită valorii patrimoniale pe care o implică, precum şi existenţa posibilităţii de a prejudicia averea debitorului insolvabil, şi implicit drepturile creditorilor acestuia. În acest caz, legiuitorul nu mizează doar pe corectitudinea şi diligenţa lichidatorului, dar îl impune pe acesta nu doar să informeze creditorii despre intenţia de a contracta, dar şi obligă exprimarea voinţei creditorilor prin adoptarea unei hotărâri în acest sens.

Aşadar, dacă actul juridic care urmează a fi încheiat are ca obiect bunuri a căror valoare constituie peste 10%, dar nu mai mult de 50% din valoarea totală a masei debitoare, lichidatorul este obligat să solicite acordul comitetului creditorilor. Dacă actul juridic are ca obiect bunuri a căror valoare depăşeşte 50% din valoarea acestei mase, lichidatorul este obligat să obţină acordul adunării creditorilor.

Calitatea de act juridic de proporţii poate fi recunoscută şi câtorva „acte juridice legate reciproc” încheiate în numele insolvabilului, fiecare dintre acestea având valoare economică mai mică de 10% din masa debitoare, dar valoarea totală a acestora să fie mai mare de 10%. În lipsa unor reglementări clare privind „legătura reciprocă”, invocăm analizele doctrinare făcute anterior [2, p.8] dispoziţiilor art.82 din Legea nr.1134/1997 cu privire la societăţile pe acţiuni care au acelaşi înţeles.

De asemenea, legiuitorul se referă la actele juridice de proporţii încheiate direct sau indirect. Utilizând sintagma de acte juridice de proporţii „încheiate direct sau indirect”, legiuitorul se referă la contractele prin care debitorul insolvabil achiziţionează sau înstrăinează direct, având în vedere contractele de vânzare-cumpărare în baza cărora are loc trecerea directă a dreptului de proprietate asupra bunului de la vânzător la cumpărător. Acelaşi lucru se realizează şi în cazul unei cesiuni de creanţă, preluare de datorie sau a unui contract de schimb. Achiziţionarea sau înstrăinarea indirectă a bunurilor se realizează prin contractul de gaj (ipotecă), contractul de leasing, contractul de

chirie sau arendă cu pact de răscumpărare, când trecerea obiectului din proprietatea unei părți în proprietatea celeilalte părți sau a unui terț depinde de modul de executare a contractului sau de faptul cum a fost onorată obligația principală.

De la actele juridice analizate se desprind două categorii de acte juridice care după valoarea lor ar putea să se încadreze în cele de proporții, dar legiuitorul le exceptează. Ne referim la actele efectuate în procesul activității curente şi cele impuse prin dispozițiile obligatorii ale instanței de insolvabilitate. Astfel, legiuitorul indică la art.69 alin.(2) din Legea nr. 149/2012 că actele juridice „efectuate în procesul activității curente [2, p.10] prevăzute de prezenta lege" nu se califică ca acte de proporții chiar dacă valoarea lor este peste 10% din valoarea masei debitoare. Considerăm că în acest caz legiuitorul se referă la situația când în privința debitorului insolvabil a fost aplicată procedura de restructurare şi societatea insolvabilă îşi continuă activitatea de întreprinzător de fabricare a producției sau prestare a serviciilor. În acest caz, administratorul insolvabilității fiind chemat să continue activitatea este îndreptățit la încheierea unor acte juridice de procurare a materiei prime, de vânzare a bunurilor fabricate etc. cu valoare patrimonială peste cea indicată la art.69 (1).

De asemenea, nu se supun regulilor generale de încheiere şi executare a actelor juridice de proporții cele impuse administratorului prin dispozițiile obligatorii ale instanței de insolvabilitate, chiar dacă ele întrunesc caracteristicile actelor de proporții. Or, potrivit art.66 (1) lit.o) din Legea nr.149/2012, lichidatorul este obligat să îndeplinească hotărârile instanței de insolvabilitate, implicit actele juridice impuse de aceasta (art.69 (9) Legea nr.149/2012).

Încălcarea modului de încheiere şi executare a actelor juridice de proporții pot produce anumite consecințe juridice, inclusiv persoanele prejudiciate pot cere fie nulitatea [3, p.347-348] acestora fie despăgubiri.

Referințe:

1. *Legea insolvabilității nr.149 din 29 iunie 2012.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 14 septembrie 2012, nr.193-197, în vigoare din 14 martie 2013.
2. ROŞCA, Nicolae. Unele precizări privind particularitățile tranzacțiilor de proporții încheiate de societatea comercială pe acțiuni. *În: Buletinul Judecătoriei Economice şi Serviciului Fiscal de Stat ale Republicii Moldova.* 2008, nr. 4, pag.6-10.
3. GUTNIKOV, O.B. *Nedeistvitelinâe sdelki v grajdanskom prave (teoria i praktika osparivania).* Moscova, 2007.